

נוף הנהר' הזה של דיוניס ורבורג מחכה להחזרה

בתום המלחמה, בעלות הברית החזירו הרבה אמנות שנבזזה

שלא מרצון בין השנים 1933 ל-1945. מדובר גם בסחורה שנמכרה מרצון.

הושאל למוזיאונים

כיום, חלק גדול מיצירות האמנות הללו הושאלו למשל למוזיאונים, המזכירים את מקורן המיוחד. השאר נשמר במחסן של הסוכנות הממשלתית למורשת התרבות של הולנד. מאז ינואר מהווה הסוכנות "נקודת הקשר הראשונה" להשבה של יצירות שאבדו או נגנבו בתקופת המשטר הנאצי. בעלי עניין, מוזיאונים, חוקרים, סטודנטים ואחרים שמגלים עניין יכולים לפנות לסוכנות לקבלת מידע, וגם לקבל הסברים לגבי הגשת בקשת השבה, עצות כיצד תוכל לחקור את המקור בעצמך והפניות לארכיונים ולארגונים אחרים.

כמו כן, הסוכנות הממשלתית תשפר בארבע השנים הקרובות את הנגישות למידע ולמקורות מחקר. למשל, על ידי השלמת הדיגיטציה של ארכיון היצירות הנעדרות. כדי להגדיל את הסיכוי להשבה וכדי להפוך את הגשת הבקשה לפשוטה ככל האפשר, מפרסם השירות מידע על למעלה משלושת אלפים יצירות באתר woz.collectionenederland.nl. מדובר בנתונים היסטוריים של האמנות, המוצא והליך ההשבה, אם רלוונטי. באתר זה מופיעות גם יצירות האמנות שהוחזרו מאז שנת 2000.

חובת הצהרה

כל מי שאיבד יצירת אמנות במהלך המלחמה עקב מכירה, גניבה או חרמה היה חייב לדווח על כך לאחר מאי 1945. זה חל גם על אנשים שהיה להם מידע על אמנות שנפלה לידי הגרמנים. הם יכלו לדווח על כך אצל "הקרן לנכסי אמנות הולנדית" החדשה שהוקמה. בשנים הראשונות שלאחר מלחמת העולם השנייה היא התמקדה בחיפוש

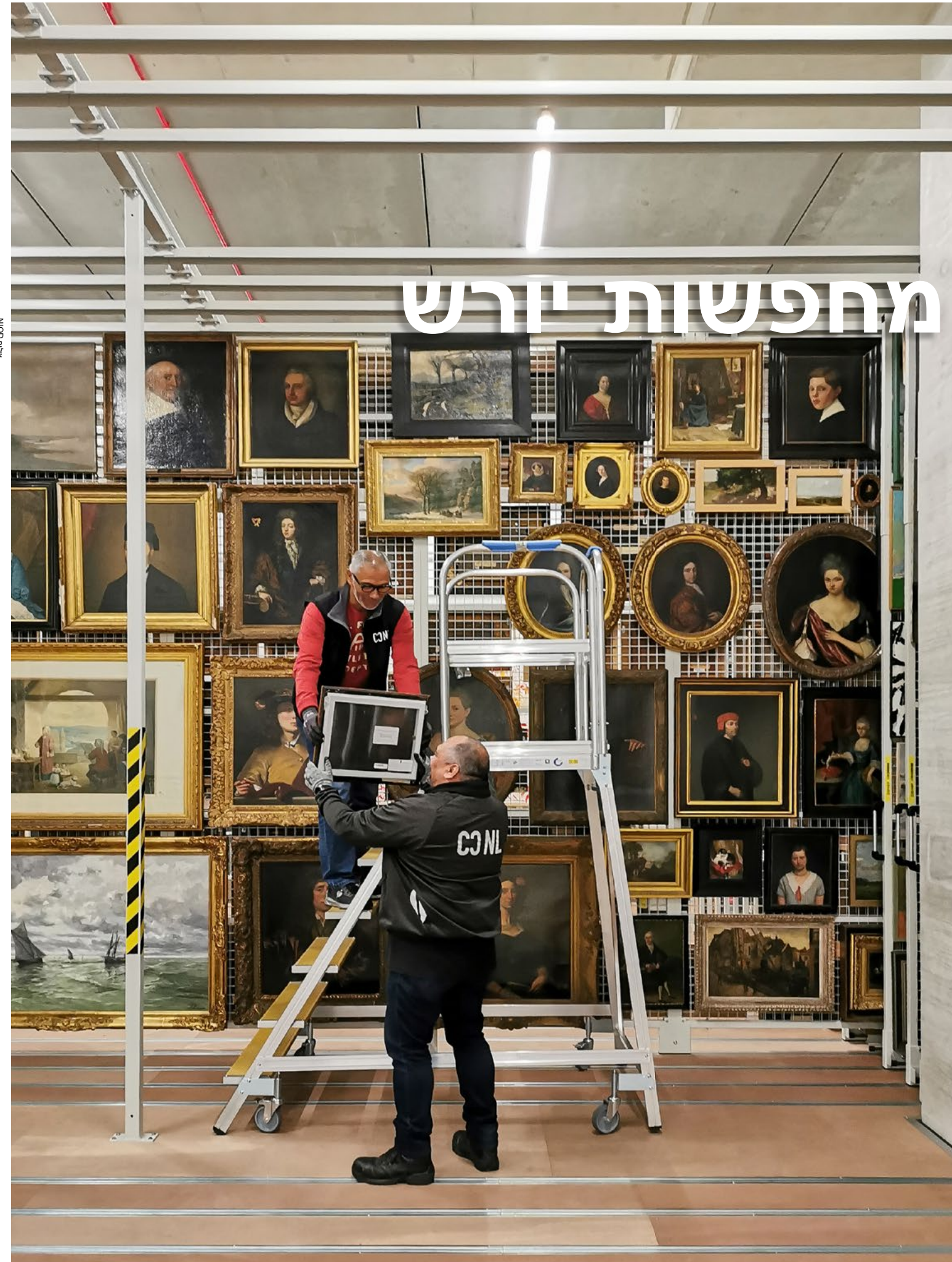
נקודות מוצא חדשות

עם חקירות אלו משלימה הסוכנות הממשלתית את המחקר הנרחב שביצע "המשרד לחיפוש המוצא" (Bureau Herkomst Gezocht) בין השנים 1998 ו-2007. עקב מחקרים עדכניים, הדיגיטציה ההולכת וגוברת של ארכיונים בהולנד ומחוצה לה, ומידע שלא היה ידוע או לא נגיש עד כה, סביר להניח שיצוצו ממצאים חדשים. דוגמה לכך היא מאגר המידע של אוניברסיטת היידלברג. בשנים האחרונות הוכנס בו מידע מאלפי קטלוגים של מכירות פומביות מגרמניה, אוסטריה ושווייץ מהתקופה 1901-1945.

חלק מהאמנות שחזרה מגרמניה הוחזרה לבעליה המקוריים זמן קצר לאחר המלחמה. חלק אחר נמכר לאחר מכן במכירות פומביות. הנתון נמצא

התוויות עשויות להכיל אינדיקציות לבעלות על הציור

באוסף האמנות של המדינה. נוספו לכך מספר מצומצם של יצירות אמנות של משתפי פעולה או גרמנים, שהוחרמו בהולנד מאז שנת 1945. זה חל גם על חפצי אמנות אחרים בעלי היסטוריה מלחמתית, שלעתים התגלו מאוחר יותר. בסך הכול מדובר ביותר משלושת אלפים חפצים, כולל אמנות שימושית כמו קרמיקה, רהיטים ושטיחים ואמנות חזותית כמו רישומים וציורים. לא הכול נבזז, הוחרם, נמכר בכפייה או אבד בדרך אחרת

כמה שיותר אמנות שנגנבה או אבדה בתקופת המשטר הנאצי שהריץ החזיק בו מאז מלחמת העולם השנייה מוחזרת לבעלי המקוריים

מניע להחזרת חפצי אמנות שאבדו במלחמה

יצירות אמנות

גניבה, בזיזה או מכירה בכפייה. הממשלה מחזיקה בלא מעט חפצי אמנות שאנשים איבדו רגע לפני או במהלך מלחמת העולם השנייה. הולנד עושה את כל המאמצים להחזיר אותם, והחל מתחילת שנה זו ביתר שאת.

נינה וייסבק (NINA WIJSBEK)

ב-1942 מכר הסוחר גוסטב קרמר נוף נהר עם חורבה ועיר במרחק לסוחר אמנות גרמני. הוא עשה זאת בשם אישה שהסתתרה. כדי להגן על זהותה, פרטיה לא נרשמו בשום מקום באותו זמן. זמן קצר לאחר מלחמת העולם השנייה הוחזר הציור להולנד, יחד עם אלפי תרבות נוספים שהגיעו לגרמניה בין השנים 1933 ל-1945. החזרתם לבעלים המקוריים לא צלח. בקרמר, המסלול הגיע למבוי סתום. במחסן של "הסוכנות הממשלתית למורשת תרבות" (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) הולנד, נוף הנהר, שצויר על ידי דיוניס ורבורג (Dionys Verburg) בסביבות שנת 1700, עדיין ממתין להשבה. זו הסיבה שהסוכנות הממשלתית חוקרת כעת את מקור היצירה, כמו גם את זל חפצי אמנות מוחזרים אחרים.

המחקר הוא חלק מצעדים שעליהם הכריזה שרת התרבות בשנה שעברה. המטרה היא להחזיר כמה שיותר חפצי אמנות גנובים או אבודים לבעליהם המקוריים. או ליורשיהם. החוקרים שואפים למצוא את סטאטוס הבעלות והיסטוריית השהות של היצירות המוחזרות שנמצאות בידי הסוכנות הממשלתית. כהכנה, השירות מצלם את כולם מחדש. הצלמים מצלמים גם את גב הציורים. לעתים קרובות נכתבו שם טקסטים קצרים או מודבקות שם תוויות או מדבקות. אלה עשויים להכיל רמזים לבעלות או למקום השהות של הציור.

"ועדת ההחזרה" מפרסמת את העצות באתר שלה, שפתוח לציבור. ניתן לבקש גם החזר על יצירות אמנות שאינן רכוש המדינה. זה חייב להיעשות ביחד עם הבעלים הנוכחי, לרוב עירייה או מוזיאון. לאחר מכן יכולים הבעלים והמבקש לבקש עצה מחייבת מוועדת ההחזרה. החל משנת 2016 קיימת גם האפשרות לבקש ממרכז המומחיות לבצע מחקר ללא ייעוץ על חפצים בתוך אוסף האמנות הלאומי ומחוצה לו. ניתן להגיש בקשה כזו עם הבעלים הנוכחי דרך הסוכנות המרכזית.

מאפיינים ייחודיים

לא תמיד ניתן לאתר את הבעלים המקוריים או יורשיהם. כי אין ניצולים, כי חסר תיעוד או כי מגיעים למבוי סתום. ייתכן גם שליחצירת האמנות יש מעט מאפיינים ייחודיים, מה שמקשה על זיהוי מוצאה. זה המקרה בחלק מהארונות, השולחנות, השידות והשטיחים. המשמעות היא שאחרי השלמת החקירה החדשה של המקור, תישאר קבוצה של אמנות יתומה. סוכם כי מדינת הולנד תעביר את יצירות האמנות היתומות, שסביר להניח שנגנבו מבעלים יהודים בתקופת המשטר הנאצי, לידי מוסד למורשת יהודית. מידע חדש שנודע מחקירת המקור, תהפוך הסוכנות הממשלתית לנגיש דיגיטלית. כל מי שיש לו מידע חדש או נוסף או מכיר נקודות מוצא למחקר, יכול לתרום למשימה החשובה של החזרת יצירות האמנות לבעליהן המקוריים או ליורשיהם. כל עזרה תתקבל בברכה. ✉

נינה וייסבק (Nina Wijsbek), יועצת למדיניות מורשת בסוכנות הממשלתית למורשת תרבות של הולנד, מגוייט, ביחד עם אחרים, להחזרת אמנות שאבדה במלחמת העולם השנייה, למידע נוסף: restitutie@cultureelerfgoed.nl.

כל אחד יכול להגיש בקשה להחזרת חפץ מאוסף האמנות הלאומי

הנוף העירוני הזה של אדריאנוס אוורסן הוחזר ליורשים

כי סביר מאוד שהמבקש הוא הבעלים המקורי או יורשו החוקי. וכי סביר למדי שאבדן החזקה בתקופת המשטר הנאצי התרחש בעל כורחו. אם שני הדברים צולחים, ממליצה הוועדה להחזיר את יצירת האמנות. היא מבססת את עצותיה על מחקר היסטורי.

העמקה

מחקר זה מבוצע על ידי "מרכז המומחיות להשבת רכוש תרבותי ומלחמת העולם השנייה", השוכן במכון NIOD לחקר המלחמה, השואה ורצח העם. מבחינת המחקר למוצא שהסוכנות הממשלתית תבצע בין 2022 ל-2026 של כל שלושת אלפי היצירות, המחקר ההיסטורי מהווה 'העמקה'. מרכז המומחיות בוחן אם יצירת האמנות המתבקשת היא אותה יצירה שאבדה לפני המלחמה או במהלכה. כמו כן, המרכז חוקר בין היתר את הנסיבות שבהן היא החליפה ידיים.

« אחר יצירות אמנות הולנדיות ובהחזרתן לבעליהן המקוריים. טפסי הצהרה אלה עברו ברובם דיגיטציה והם נגישים באופן מקוון דרך האתר של "המשרד לחיפוש המוצא". לאחר ההשבה זמן קצר לאחר המלחמה, התעוררה רק בסוף שנות ה-90 תשומת הלב הבינלאומית מחדש על מנת להמשיך בחיפוש. מדינות שונות, וביניהן הולנד, חתמו בשנת 1998 על "עקרונות וושינגטון על אמנות שהוחרמה על ידי הנאצים" (Washington Principles on Nazi-Confiscated Art). אלה מהווים קו מנחה לזיהוי, חקירה והחזרה של אמנות שנבזזה. מאז, הממשלה וארגונים שונים בהולנד התגייסו לכך ומאות יצירות אמנות שוב הוחזרו. זה המקרה, למשל, עם מראה של עיר הולנדית, שצייר אדריאנוס אוורסן (Adrianus Eversen) במאה התשע-עשרה. עד 1941 היה נוף עירוני זה בבעלות יוסף סטודל, יהלומן יהודי מאמסטרדם. לאחר מותו באותה שנה עבר עזבונו לניהול מנהל שמונה על ידי שלטונות הכיבוש. בשנת 1943 הוא מכר את הציור במכירה פומבית תמורת 4,200 גילדן לארהרד גופל (Erhard Göpel), רוכש אמנות עבור אדולף היטלר.

הכרה בעוול

"טיפול זהיר והוגן בבקשות ההשבה הוא חיוני", אמרה שרת התרבות בשנה שעברה, "מכיוון שהשבה היא יותר מסתם החזרת חפץ תרבותי. זוהי הכרה בעוול שנגרם לבעלים המקוריים ותרומה לתיקון העוול הזה". כל אחד יכול להגיש בקשה להשבת חפץ מאוסף האמנות הלאומי לסוכנות הממשלתית. לאחר מכן שרת התרבות אם חפץ האמנות יוחזר. השר אינו מקבל החלטה כזו בקלות דעת. ראשית, "הוועדה המייעצת לבקשות השבה של חפצי תרבות ומלחמת העולם השנייה" נותנת את עצותיה באופן עצמאי. הוועדה מנסה לקבוע

מקורה של שידת מגירות זו, שיש לה מעט מאפיינים ייחודיים, אינו ידוע